

GALAKTIKA

425. SCI-FI // FANTASY // WEIRD

GENNAGYIJ
GOR

JOHANNA
SINISALO

+

GRIGORJEV // BALÁZS
// CZÁLL // DI FILIPPO
// PALIJ // CONDE // RÁKOSI

PALEOPOKALIPSZIS

KÍNAI NAPERŐMŰVET AZ ŰRBE

KINYÍRTUK A MARSÍ ÉLETET?

A FANTASZTIKUM LEGJAVA

ELŐFIZETŐKNEK
**CSAK
1990 Ft**
HAVONTA

ÁRA: 2490 FT // 8 €

A SVÉD SZERZŐ REGÉNYE MEGRENDÍTŐEN ÁBRÁZOLJA A MAI ANTISZEMITIZMUST ÉS A FELNŐTT TÁRSADALOM TÉTLENSÉGÉT

Co-funded by
the European Union

RENDELD MEG ITT:
WWW.GALAKTIKABOLT.HU

EGY NOVELLAPÁLYÁZAT MARGÓJÁRA

JELEN lapszámunkban olvashatók az ELTE Informatikai Karával közösen lebonyolított ifjúsági novellapályázatunk nyertesei. A pályázat újszerű alapötlete az egyetem oktatóitól származott, mely szerint ezúttal nem kerülendő a gépi segítség a szövegek megalkotásában, hanem éppen ellenkezőleg, kifejezetten javallott.

A zsűri tagjaként kíváncsian vártam a beérkező műveket, és persze némiképp aggódtam is, ismervé a nyelvi modellek által generált irományok szokásos minőségét. Az szintén nagyon érdekelt, hogy az általános és középiskolás korú pályázók vajon mire mennek ezekkel az eszközökkel.

Nos, az eredmény minden fronton meglepett. Először is a novellák színvonala. Ha nem tudom, milyen fiatalok a pályázóink, nem mondtam volna meg, hogy ezek nem a szerkesztőségünkbe rendszeresen befutó kéziratok közül valók. Egyik-másik egyenesen profi, publikálható szintet ütött meg.

Másodszor, elképesztő volt látni, hogy már az általános iskolák felső tagozatában ennyire magától értetődően kezelik a gyerekek a mesterséges intelligenciát. A pályázati anyagok sorában nem egy valódi együttműködést láthattunk ember és gép között, s a megszülető írások a legcsekélyebb mértékben sem maradtak el a felnőtt, emberi szerzők műveitől.

Az első ámulat után arra gondoltam, íme, itt egy példa kicsiben a természetes és mesterséges értelem közös alkotómunkájára. Nem feltétlenül kell a jövőt rivalizálásként elképzelni e kettő közt, dolgozhatunk talán együtt is, akár nagyobb projekteken, a művészetén túl a tudományban, egy boldogabb jövő megvalósításán.

Németh Attila
irodalmi szerkesztő

GAŁAKTIKA

XLV. ÉVFOLYAM, 425. SZÁM // ALAPÍTVÁ 1972-BEN

Tiszteletbeli főszerkesztő: **Kuczka Péter**

Főszerkesztő: **Dr. Mund Katalin**

Lapigazgató: **Burger István**

Irodalmi szerkesztő: **Németh Attila**

(irodalom@galaktika.hu)

Tudományos szerkesztő: **Kovács „Tücsi” Mihály**

(tudomany@galaktika.hu)

Olvasószerkesztő: **Athén Melitta, Kasza Magdolna,
Nágel Tünde**

Kommunikációs vezető: **Kopunovics Márk**

tel.: **06-70/944-8181** (kommunikacio@galaktika.hu)

Adminisztráció: **Csada Gertrúd**

Irodavezető: **Seben Máté** (szerkesztoseg@galaktika.hu)

Kreatív igazgató/címlap: **Varga Balázs**

A TANÁCSADÓ TESTÜLET TAGJAI:

Dr. Lukács Béla fizikus, a KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézetének tudományos tanácsadója

Dr. Juhász Árpád geológus, a TV2 tanácsadója

Dr. Almár Iván csillagász, úrkutató, a Nemzetközi Asztronautikai Akadémia SETI munkacsoportjának tagja, a nemzetközi SETI bizottság korábbi alelnöke

Réz András esztéta

S. Sárdi Margit irodalomtörténész, egyetemi docens, a Magyar SciFItörténeti Társaság elnöke

Alföldi István ex-ügyvezető igazgató, Neumann János

Számítógép-tudományi Társaság

Juhász György tartalommarketing-szakértő

Szerkesztőség: **1024 Bp., Fény u. 2.**

Tel: **06-1/457-02-50** // Nyitva: **H–P 10–16 óra között**

Kiadó: **Metropolis Media Group Kft.**

Felelős kiadó: **a Kft. ügyvezető igazgatója**

Készült az EPDB Nyomtatási Központ Zrt.-ben

Felelős vezető: **Gellér Ágoston József vezérigazgató**

Telefon: **1/371-4630**

E-mail: konyvgyartas@epdb.hu

www.epdb.hu

Előfizethető: kedvezményesen egy évre (12 szám, partneri kedvezményekkel) **23 880 Ft (1990 Ft/hó)** // Galaktika XL (12 Galaktika XL, partneri kedvezményekkel): **47 880 Ft/év (3990 Ft/hó)**

Partnereinknél a digitális Galaktika **1200 forint/db**

Az előfizetés teljesíthető átutalással: **K&H Bank Zrt.**

10403181–50526767–88671008 vagy rózsaszín postautalványon a **Metropolis Media Group Kft, 1535 Bp. Pf. 746.** címre.

A megjegyzés rovatba kérjük beírni a kedvezményezett nevét és postázási címét!

Kanadában és az Egyesült Államokban előfizethető a **Pannonia**

Könyvesboltban: **www.pannonia.ca** // e-mail: **info@pannonia.ca**

Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza!

HU-ISSN 0133-2430

TÁMOGATÓINK:

lira

ny
szat

Támogatja
a Magyar Kultúraért
Alapítvány

NOVELLÁK

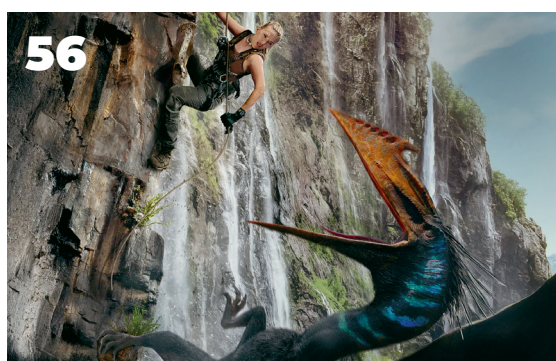
- 6 Johanna Sinisalo:** A madár nem azért énekel, mert tudja a választ mindenre
- 18 Vlagyimir Grigorjev:** Születéskor beültetve
- 34 Gennagyij Gor:** A szobrász
- 46 Balázs Bálint:** Az utolsó tesztalany
- 49 Czall Viktória:** root@human.exe
- 58 Paul Di Filippo:** Wikivilág
- 84 Szergej Palij:** A két favágó
- 96 Víctor Conde:** Csak még egy másodperc
- 108 Rákosi Viktor:** Történet, amely álom

CIKKEK

- 14 Interjú Johanna Sinisalóval (első rész)**
- 30 Fókusz**
- 40 Zene**
- 42 Zöld jövő**
- 44 Kapcsolatfelvétel**
- 54 Obszervatórium**
- 56 Film**
- 81 Zöld jövő**
- 82 Színház**
- 94 Planetológia**
- 100 Képregény**

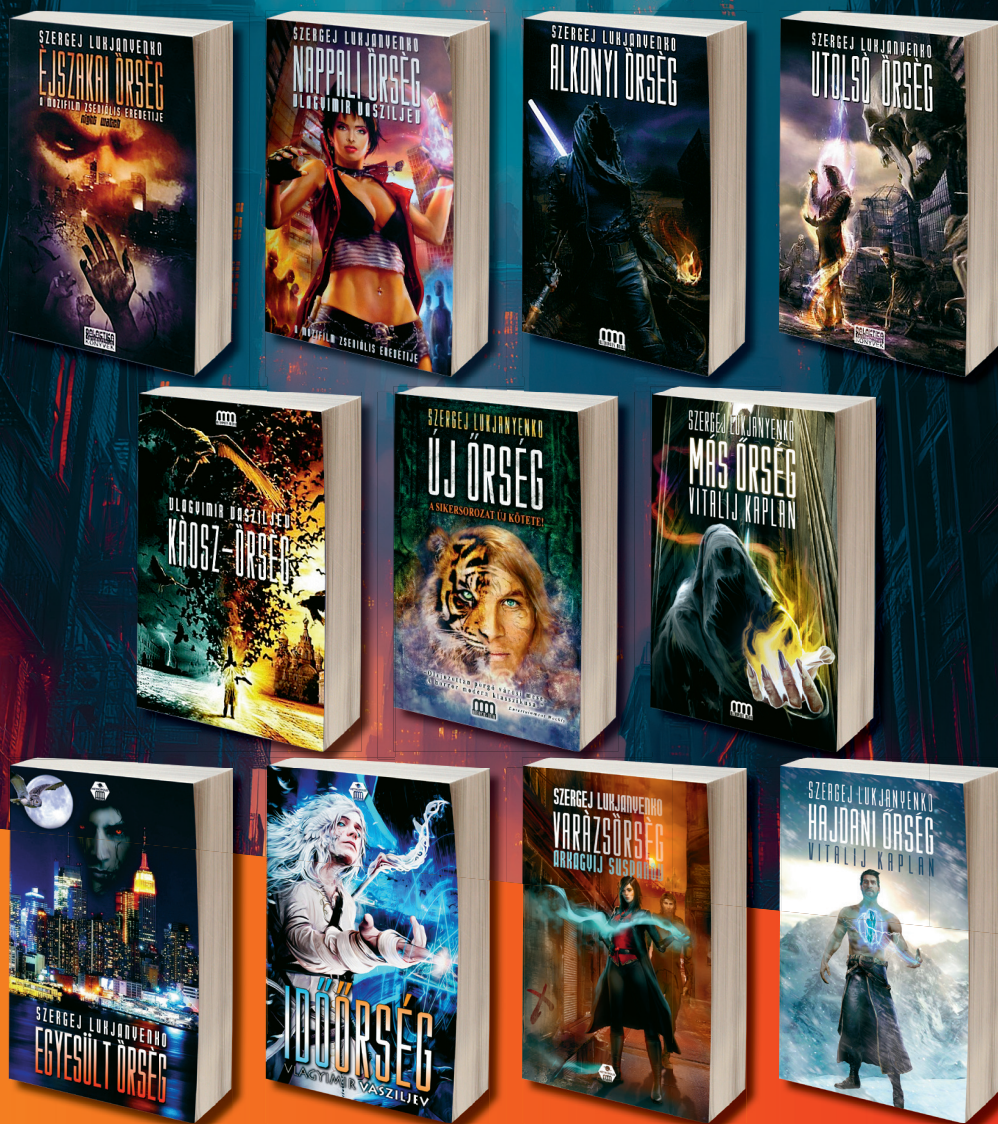
GALAKTIKA XL

- 115 Gennagyij Gor:** Geometrikus erdő (befejező rész)
- 137 Gennagyij Gor:** Fából készült nyugta
- 168 Gennagyij Gor:** Elektronikus Melmoth
- 200 Zsoldos Endre:** Szovjet SF a szocialista Magyarországon

EXTRÉM HIÁNYPÓTLÓ ŐRSÉG-AKCIÓ

Még nem teljes az Őrség-sorozatod?
Szerzd be most a hiányzó darabokat!

5 könyv most csak 9990 Ft!

WWW.GALAKTIKABOLT.HU

FINLANDIA
DÍJAS SZERZŐ

JAMES
TIPTREE JR.
DÍJAS SZERZŐ

PONTOSAN ABBAN
A MÁSODPERCBEN
PATTINTOM FEL A FE-
DELET, AMIKOR EGY
MADÁRSZÜLŐ CSAP LE
A FÉSZEKRE, GYAKOR-
LOTTAN LANDOLVA
A TOJÁSOK TETEJÉN:
FELTÉTELEZEM,
A NŐSTÉNY. GYANA-
KODVA MÉREGET...

JOHANNA SINISALO

A MADÁR NEM AZÉRT ÉNEKEL, MERT TUDJA A VÁLASZT MINDENRE

2042. MÁJUS 8.

4:55 (MK) / 11:55 (KÖZPONTI)

Szemkamerám már be is fogta a Dobozt. Addig nem csatlakoztam be, míg a műhold nem jelentette, hogy az avatárom a tárgy közelében jár. Egy drón dobta le a Megfigyelési Körzet határán, onnantól pedig mintha a saját lábán tette volna meg az utat a Dobozig. Ehhez körülbelül három hétre volt szüksége.

Megközelítem a Dobozt, kissé dülöngélve. A szenzorok tökéletesen adják át annak érzését, hogy faágakon és mohás talajon egyensúlyozom. A kora hajnali időpont ellenére kikapcsolom az éjszakai látást. A nap természetesen már fölkelt, hiszen a 60. északi szélességi körön járok. Korongja épp csak a horizont fölé emelkedett, de elegendő fényt ad ahhoz, hogy mindent jól lássak. Ferdén beeső sugarai varázslatos helyé teszik az er-

dőt. A napfény most behatol a hatalmas fenyők tövének legeldugottabb zugaiba is, rövid időre szétoszlatva az örökös félhomályt. A legalsó ágakon és a fűszálakon harmatcseppek csillognak, a nedves mélyedésekben még ködpászmák úsznak.

A szenzorok közvetítik szaglóiégeim felé a zöld, párás erdő megrészegítő illatát. A szilikonnal borított avatár, mely virtuális testemként szolgál, nem bocsát ki semmiféle szagot – legkevésbé egy emberét. Még a legéhesebb ragadozó sem gondolná érdekesebbnek egy közönséges szikladarabnál. Nem lélegzik ki szén-dioxidot, teste hűvös, erei nem lüktetnek, nincs szívverése. Csaknem észrevehetetlen előrehaladása, mely szinte megkülönböztethetetlen a mozdulatlan-ságtól, ugyancsak azt a jelzést küldi a helyi élővilágnak, hogy teljességgel ártalmatlan. Nem kelt semmiféle más zajt óvatos lépése-

inek nagyon halk zörején kívül. Egyáltalán nem zavarhatjuk meg a helyi állatokat, mert az befolyásolhatná a viselkedésüket.

Ezért közelített az avatar ennyire lassan a Dobozhoz, mielőtt becsatlakoztam volna – alig néhány métert tett csak meg naponta. Az idő nagy részét szinte mozdulatlanul töltötte, vagy „fagyottan”, ahogy mi nevezzük ezt az állapotát. Az automatikus program minimális műholdkapcsolattal vezérelte el a becsatlakozási pontra; a naplóból azt látom, csak egyszer volt szükség korrigálásra a navigációban. Szép munka – minél kevesebb az elektromágneses kibocsátás, annál jobb.

Azt kell mondjam, a szenzoroktól kapott legenyűgözöbb élmény a hangoké. Hallom a lépteim finoman zizegő zaját, a szél susogását a tűlevelek között, de mindezek fölött ott zeng a madarak ellenállhatatlan kórusa. Dalolnak, rikácsolnak, csicseregnek, huhognak, csipognak, hosszú, hullámzó melódiákba fognak, és az egész egyszerre lármás és örömteli. Mintha az erdő minden egyes madara azt szeretné, hogy az ő dala szárnyalja túl az összes többi, elvisszhangozva egészen a világuk legvégéig.

Már csak félméternyire járok a Doboztól, készen állok küldetésem befejezésére.

Azért vagyok itt, hogy megszerezzek valami fölbecsülhetetlen értékű dolgot.

Vagyis, ami azt illeti, nagyon is fölbecsülhető. A Doboz szörnyen drága kincs, és a Központ biológusai, etológusai meg ornitológusai mind rendkívül idegesek – eddig semmiképpen nem bizonyosodhattunk meg róla, őrzi-e még mindazt az adatot, amit az elmúlt évek alatt összegyűjtött, vagy valami okból az egész elveszett már mindörökre. A Központ ezért mindenképpen egy embert akart erre a feladatra, de semmi esetre sem hús-vér valójában.

Látóteremben vörös fény kezd villogni. Az időzítő figyelmeztet, hogy a következő egy óra során nem szabad megmozdulnom.

Rendben, akkor kicsatlakozom, és legalább szundítok egyet. Ez a nap úgyis hosszúnak ígérkezik.

6:02 (MK) / 13:02 (KÖZPONTI)

A nap most észrevehetően magasabban áll az égen. Ilyen közletről a Doboz úgy néz ki, mint egy szögletes szikla. Valójában csak a jéghegy csúcsa. A központi kutató MI egység, amit a lelkének is nevezünk, a legérzékenyebb elektronikai komponensekkel együtt mélyen a föld alatt rejtőzik, ahová sosem ér el a téli fagyok foga. Mindezt egy geotermikus energiaforrás tartja működésben. A közeli fákon megbújó kamerák és mikrofonok folyamatos kapcsolatban állnak a Dobozzal, mind egyenként vastag szigetelő réteg alatt. Az összes külső elmag berendezést szigetelni kell, engem is beleértve. Semmi szükség a működést kísérő belső zajok kiszivárgására, köszönjük szépen. Az egyetlen kivétel ez alól rajtam egy aprócska antenna, a műholdas kapcsolaté. A Központ szerint így sokkal, sokkal kevesebb elmag-zörejt juttatunk be a Megfigyelési Körzetbe, mintha a Doboz maga lőné föl az adatait műholdnak, vagy, isten ments, mobilhálózatot használnánk. Ami persze nincs is itt kiépítve.

Sok képet láttam már a Dobozról, a nyílások elhelyezkedéséről, meg minden másról, de most ott van valami a tetején, amire nem számítottam.

Közelebb lépek. Ez egy madárfészek.

És tojások vannak benne. Mindjárt négy.

Máris? Hiszen még csak május eleje van. Az ilyen korai fészekrakás oka nyilván a klímaváltozásban keresendő. Hetekkel ezelőtt kellett volna végrehajtanunk ezt a feladatot. A francba!

Mindezek tetejébe ott villog a vörös fény: egy órán át nem mozdulhatok! Megint. Gondolom, ebédidő lehet.

7:05 (MK) / 14:05 (KÖZPONTI)

Megint becsatlakozom, és hurrá, a fészek tulajdonosa nincs sehol. Talán jut időm kinyitni a fedelet a Doboz oldalán, és letölteni az adatcsomagot. A fészek távolsága a nyílástól körülbelül másfél méter, szóval nincs túl közel.

Lassan odasétálok, és kinyújtom a szerszámkészletemet. Előveszek belőle egy nyitóeszközt. 4-2-3-3, ennyi fordulatra van szükség felváltva jobb és bal felé. Hiába szigorúan tiltott terület az MK a hús-vér emberek számára, sosem lehet tudni. Elég, ha egy bogyszedő végzetesen eltéved, és itt lyukad ki, azonnal feltűnik neki, hogy a Doboz nem természetes képződmény. Biztonságosabb a kombinációs zár.

Pontosan abban a másodpercben pattintom fel a fedelet, amikor egy madárszülő csap le a fészekre, gyakorlottan landolva a tojások tetején. Feltételezem, a nőtény. Gyanakodva méreget, fejének kapkodó mozgása éberséget jelez, nyakán a tollak kissé felborzolódnak.

Úgy döntök, fagyott állapotba merülök. „Az elektromágneses zajszintet minimálisra kell csökkenteni a feladat elvégzése során, különösen, ha más élőlények tartózkodnak a közelben.”

Miközben kicsatlakozom, és visszaugrok a vezérlőpultomhoz, nem tudok nem arra gondolni, minek nézheti az avatáromat az a madár: egy totális idiótának. Ott áll ez a benga, mozdulatlan, köhideg lény, a szájra emlékeztető fejnyílása szélesre tárva, állkapcsai közül valami nyelvféle lóg ki, ami beszorult a fészket tartó szikla egy részébe.

7:44 (MK) / 14:44 (KÖZPONTI)

Az anyamadar nem ment sehová, pedig megpróbáltam időt adni neki, beiktatva egy

mosdólátogatást. Amikor visszaérek, még épp látom, hogy a hím a csőrében egy rovarat nyújt át a nőténynek. Ó, a nyavalyába, most anyunak már nem is kell elhagynia a fészket, ha apu elviteles kaját hord neki.

Nagyon óvatosan megkísérlem befejezni a fedél nyitási folyamatát, a lehető leglassabb mozdulatokkal. Madármama rám pillant, és kiad egy hangot, egyfajta halk füttyentést. Aggodalom csendül benne, vagy talán egyenesen riadtság? A biztonság kedvéért megint a lefagyást választom. „Bármilyen állatfaj természetes viselkedésének megzavarása vagy befolyásolása szigorúan tilos.”

Ez a szabály tökéletesen érthető. Nagyon kevés efféle hely van a világon, olyan terület, ahová évek óta nem lépett be ember a maga testi valójában.

8:08 (MK) / 15:08 (KÖZPONTI)

Anyu elrepült valahová, talán az orrát bepúderezni. Itt az én esélyem. Kinyitom a fedelet, visszahúzó a szerszámkészletet, és kiválasztok egy letöltő csatlakozót. Sikerül is bedugnom, épp mielőtt anyu visszatér a tojásaihoz. Ez közel volt.

Megkezdem a letöltést – megtehetem, hisz a vezeték szigetelt, nem szivároghat ki semmiféle elmag-zaj.

8:55 (MK) / 15:55 (KÖZPONTI)

A letöltés fénycsíkja csigalassúsággal haladt előre, rengeteg minden rejtőzött a Dobozban. Átmásolása csaknem egy egész órát vett igénybe! Végül azonban az adatcsomag biztonságban ott pihent az avatár gyomrában, a Doboz lelkének helyreállítási másolata társaságában. Az eredeti MI-példány marad szolgálatban. Egy kis kék ikon gyullad ki, jelezve, hogy most már hozzáférék úgy az adatokhoz, mint az MI-másolathoz.

Anyu visszatér a fészekre. Affene, a dugó még mindig bent van a nyílásban. A madár közelebb ugrál, megszemléli a csatlakozót, és rövidke hangot ad ki, szinte csak egy sikantást. Gyanakodni kezd, hogy talán fenyegetést jelentek.

A biztonság kedvéért megint lefagyasztom magam, és kicsatlakozom. Újra a vezérlőben, hívom a Központot, hogy utasításokat kérjek a madárfészkekkel kapcsolatban. Vajon kockázatosnak tartják majd, hogy pont a Doboz tetején vertek tanyát? Természetesen most már nincs mit tenni, de mi legyen ősszel, amikor a madarak délre vonulnak? Bemenjen valaki megint az MK-ba, és elta- karítsa a kiürült fészket? Azt mondják, ezt meg kell gondolniuk. Az is lehetséges, hogy maradhat a fészkek, mert „bármilyen állatfaj természetes viselkedésének megzavarása vagy befolyásolása szigorúan tilos”. Néhány madárfajta minden tavasszal ugyanarra a fészekre tér vissza, és ha addigra nem foglalta el egy másik pár, szépen kicsinosítják és kibélelik az új fiókáknak.

Azt mondom, rendben, és becsatlakozom, de fagyottan maradok, amíg anyu rá nem szánja magát megint egy kis szárnygyakorlatra.

Szerény véleményem szerint ez a fészkek nem a legjobb helyen van. A Doboz tetején úgy fest, mintha tálcán kínálná fel magát. Megtalálom a madár fajtát az MI adatbázisában: légykapó. Az MI azt mondja, pont az ilyen vakmerő fészekrakó szokásaikról ismertek; építettek már otthont maguknak hidak korlátjain is.

9:20 (MK) / 16:20 (KÖZPONTI)

A nőtény elhagyta a fészket, és bármily hihetetlen, magamra hagyott arra a néhány percre, amire szükségem volt ahhoz, hogy kihúzzam és az oldalamba tároljam a csat-

lakozót, majd lezárjam a nyílás fedelét. Feladat végrehajtva! Most már csak a lehető legóvatosabban el kell távolodnom a Doboztól. Utasításaim szerint minden esetben lefagyva kell kivárnom, míg mindkét szülő elhagyja a fészket. Amikor egy-egy ilyen ritka alkalom adódik, akár egy vagy két lépést is megteszek. A terv az, hogy elsétálok az avatárral 25 méterre a Doboztól. Ha szerencsém van, az alig két hetet vesz igénybe. Ha elérem a kívánt távolságot, kicsatlakozom, és hagyom az avatárt magában elgyalogolni a Megfigyelési Körzet határára. Ott aztán végül fölszedi egy drón az értékes adataival együtt.

10:30 (MK) / 17:30 (KÖZPONTI)

Egy lépésnyit eltávolodtam a Doboztól.

11:45 (MK) / 18:45 (KÖZPONTI)

Még egy lépés. Hurrá! (Ásítok.)

12:22 (MK) / 19:22 (KÖZPONTI)

A Központ azt akarja, hogy forduljak meg, és sétáljak hátrálva. Az ornitológusok kitá- lálták, hogy így napokig videózhatom nekik a fészket, tovább bővítve az adatcsomagot. Most már csak akkor csatlakozhatok ki, amikor a légykapók eltávolodnak a költőhe- lyüktől. Én kezelem ugyanis a szemkamerát. No persze az avatár maga is elkészíthetné a kívánt felvételeket az én segítségem nélkül, de az emberi reakciókat semmi nem helyet- tesítheti, érvelt a Központ. (És természetese- sen megfizetik a pluszmunkámat.)

13:40 (MK) / 20:40 (KÖZPONTI)

Az emberi megfigyelőt megöli az unalom. Ami azt illeti, a légykapók szemmel tartása kimondottan szórakoztató is lehetne – szin- te soha nem láttam még élő szárnyasokat, eltekintve a városi galamboktól, hiszen az énekesmadarak állománya mostanság erősen ↪

megrítkult –, de a nőstény leginkább a fészken üldögél. A hím időnként hoz neki valami rovarcsemegét. Vajon anyu is úgy ül a tojásain, mint valami terhes nő, kíváncsan? „Nekem szűnyog kell, te agyalágyult, a darazsak túl ropogósak!”

Szerintem ennél nyögvenyelősebb avatár-melóm még életemben nem volt. Talán másban sem. Óránként egy lépés, és közben csak egy pontot lehet bámulni.

Hé! Ott az a kis kék ikon, a letöltött adatsomag! Az MI már éppen elég időt kapott az információk elemzésére és csoportosítására, talán én is elszórakozhatnék velük, hogy jobban teljen az idő. Ha csak az audiócsatornát használom, közben tovább irányíthatom a szemkamerát. Megkérem az MI-t, hogy olvasson föl néhány címkét. A gép kellemes, semleges hangja kettő közül kínál fel választ: *Nyers adat. Elemzett adat.*

– Az elemzettet kérem. – A nyers csak a felvételekből áll.

Az MI sorolni kezdi az alcímkéket. Amikor azt hallok, hogy *Alapvokalizációk dekódolása*, megszólalok:

– Állj!

Bármilyen legyen is ez, annyira unatkozom, hogy már minden jöhet. Azt mondom az MI-nek, hogy mutasson egy mintát.

14:23 (MK) / 21:23 (KÖZPONTI)

El vagyok bűvölve.

Egy hím madár lármás énekét hallok – az MI állítása szerint egy párral rendelkezőt –, amit a Doboz rögzített. Utána az MI sima, testetlen, türelmes hangján a fordítást: *Ne gyere közelebb! Ez az én területem. A rovarok az enyéim. Ez az én fészkelőhelyem.*

Aztán egy másik, párral rendelkező hím éneke következik, aki ezt közli: *Erős vagyok, jó képességű, van nőstényem, van fészke. Vonnulj vissza, idegen!*

Az MI a következő dalt egy párral még nem rendelkező nőstényként azonosítja. *Termékeny vagyok, ravasz vagyok, fortélyos vagyok, készen állok.*

Talán ez az ének közvetlen válasz egy másik hímére, akinek hangos trillája az egész erdő tudtára adta: *Barátot keresek, párt keresek, erős vagyok, gyönyörű és merész, dalom messze zengő, gyere hozzám!*

Te jó ég, mi van, ha a már elkelt madarak is további párt keresnek? Ez aztán szórakoztató fordulat lenne!

Megkérdézem az MI-t, és azt válaszolja, hogy egy madárpár hím és nőstény tagja egyaránt létesíthet újabb kapcsolatokat. Ezzel maximalizálják a sikeres megtermékenyítés esélyét, sőt egyes esetekben jótékonyan bővíti az utódok génkészletét.

Ezzel egy időben a nőstény elhagyja a fészket. Itt az idő egy újabb lépést tenni.

15:11 (MK) / 22:11 (KÖZPONTI)

Kicsatlakoztam egy könnyű vacsora idejére. Éppen jókor érek vissza, hogy meghalljam a szenzorok riasztójának hangját. Több egyidejű vokalizáció dekódolása, jelenti az MI anélkül, hogy engedélyt kérne.

Egy gyors csiripeléssorozat után következik a szenvtelen, csöppet sem izgatott fordítás: *Ragadozó közelít. Újabb csicsérgés. Ragadozó erre jön. Ragadozó a napos oldalról jön a sötétbe.* Ezt néhány mélyebb rikácsolás követi – talán egy varjú? *Kis ragadozó. Gyors ragadozó.*

Ráközelíték szemkamerámmal a fészekre. A Doboz tövében valami fürgén mozgó, vörösesbarna foltot látok.

Egy mókus portyázik ott.

Egyetlen folyékony mozdulattal fölugrik a Dobozra. Egy madár cserreg. Egy másik magas hangon fütytyent. *Tojásrabló. Egy fészkek közelében.*

Gondolkodás nélkül cselekszem. Teszek egy gyors lépést a Doboz felé, azután még egyet. Látom, amint az avatár árnyéka a mókusra vetül, mire a rágcsló megdermed alig húsz centire az őrizetlen fészektől. Orrcimpái remegnek, összezavarodott: valami hatalmas közeledik, aminek nincsen semmi szaga. A mókus feje felém fordul, aprócska, koromfekete szeme csillog: vajon valódi fenyegetés vagyok, vagy csak egy szagtalan árnyék?

Az a töredék másodpercnyi tétovázás azonban elégnek bizonyul – már látom is a torpedóként érkező légykapó párt, kiterjesztett szárnnal, előrenyújtott, piciny karmokkal. Úgy tesznek, mintha igazán rátámadnának a mókusra, dühödten csapkodják is a szárnyukkal.

A rágcsló sarkon fordul, és villámgyorsan elinal. A légykapók apró vadászgépekként üldözik, közben vadul cserregnek. Az MI dekódolja: *Menj! Menj el! Menekülj a haragom elől! Semmi keresnivalód itt. A csőröm hegyes. A karmaim erősek. Ez az én területem.*

Pokolba az ösztönös reakcióimmal! A légykapó pár egészen hatékonyan elzavarta a tojáslót nélkülem is.

De csak azért, mert más madarak figyelemztették őket.

– MI? A különböző madarak ugyanazt a nyelvet használják?

Ez nem a mi foglmaink szerinti nyelv, jelenti ki a Mesterséges Intelligencia. A dekódolásom primitív, és szöveggé alakításakor alkalmazkodnom kell az emberek gondolkodásmódjához. A folyamat ráadásul nem csak a hangokkal folytatott kommunikációt veszi számításba. Az éneklés, károgás, huhogás vagy füttyögés hangjai kis részei csupán ennek a nyelvnek; fontos elemei még a hangszín, időtartam, hangmagasság, hangerő és ritmus. És természetesen a testbeszéd is. Sok primitív emberi törzs, mely az erdőkben vagy szavannákon élt, megértette a madarak nyelvét: amikor az egyik hirtelen felrikolt vagy váratlanul szárnyra kap, az azt jelenti, hogy veszélyes ragadozó jár a közelben. Minden csiripelés és trilla, gurgulázás és rikácsolás, minden meglepetésszerű dallam, szárnycsapás, fejmozdulat, farktollterpesztés, felborzolt mellkas, buzgó tollázkodás egyben üzenet az összes többi állatnak.

A Dobozban lapuló MI nemcsak hallgatta a madárdalokat, de rögzített több ezer nyi ismétlődő mozdulatot és gesztust is. Azután összevetette mindezt az adatot korábban feljegyzett viselkedési mintázatokkal és párzási rituálékkal, valamint azok dekódolásaival.

Megtanulta tehát a madarak nyelvét.

Megjédek, amikor hirtelen fölcsendül a Központ hangja a fülemben:

SZÓRAKOZÁS EXTRA MÉRETBEN!
Fizess elő a GALAKTIKA XL-re, és minden hónapban kétszer ennyit olvashatsz a fantasztikum legjavából!

– A műholdas adatok szerint eltért az előzetesen meghatározott útvonaltól, és pontosan az ellenkező irányba halad. Azonnali navigációs helyesbítést kérünk.

Mi az? Miért követnek nyomon műholdakkal, nem bíznak meg bennem?

Meglátom a távolban a mókust, ahogy egy fára mászik épp, kétségbeesetten köröz a törzs körül, hogy lerázza a még mindig őt üldöző légykapókat, míg végül talál magának egy kinyúló ágat, határozottan végigrohan egészen a csúcsáig, és onnan hatalmas ugrással átvetődik egy közeli fenyőre, egykettőre eltűnve a szemem elől. Anyu azonnal visszatér a fészekre. Apu leszáll a közvetlen közelében, és kis, kerek fejét lendületesen forgatja, szemmel tartva minden lehetséges irányt. Közben rövid csipogásokat hallat.

Az MI ismét kérdés nélkül dekódolja a hangokat: *A ragadozó elment. Egy másik közelít.*

A nőstény rögtön válaszol is: *Ismeretlen lény. Nagy lény. Lassú lény. Vigyázzatok vele!*

Ezek rólam beszélnek!

A Megfigyelési Körzet határain belül az emberek nem avatkozhatnak bele semmibe. Szóval én sem akadályozhattam volna meg azt a nyomorult mókust abban, hogy fiókagyilkosságot kövessen el.

A fajtája mindig is lopkodta a madártojásokat. Ez hozzátartozik az ő természetes viselkedési mintázatukhoz. A légykapókéhoz, másrésről, az tartozik hozzá, hogy védjék a fészkeket, és még ha a mókus gyorsabb is náluk, az az ecsetfarkú patkány legfeljebb egy tojást tud ellopni, vagy feltörni és megenni, mielőtt a szülők elkergetik. Ezért rejt minden madárfészek több tojást. A természet minden tervébe belekalkulálja a veszteséget. Egy tojástolvaj még nem okozhatja a légykapók teljes kihalását.

Én mégsem tudtam megálljt parancsolni magamnak. Olyan kevés madár maradt már, olyan kevés az egész világon!

Az MK azon kevés hely közé tartozik, amely továbbra is bőséges madárpopulációnak ad otthont. Amikor közelít a tél, a légykapók átvonulnak Afrikába, a Szaharától délre eső vidékekre. Ezek az aprócska jóságok kilométerek ezreit és ezreit repülik át, tengereken és hatalmas sivatagokon keresztül. Pedig milyen törékenyek a tömzsi, rosszindulatú, tolvaj mókusok mellett, amelyek vígan élhetnének fenyőmagokon, hiszen azokból mindig bőséggel van. Át kéne térniük a vegetáriánus étrendre, ahogy a bolygó nagy része megtette már.

Ráadásul a mókusoknak jól megy a sora. Többségük átköltözött az erdőkből parkokba, kertvárosokba és temetőbe. Az emberek még etetik is a kis rohadékokat.

A madarak meg közben egyre fogynak.

Azonnal engedelmeskednem kéne a Központnak, vagy őrt álljak inkább, hátha a tojástolvaj visszatér? Madármama most a tojásokon ül, de előbb-utóbb megint elszólítja majd valami sürgős ügy.

Fagyottan maradok. Szikla vagyok, egy fatönk. De életre kelek, amint a kis orgyilkos újra megjelenik.

Valami mozgás halvány jelét érzékelem kívülről. A hím légykapó az, rám szállt. A fészen ülő nőstény rövidet csippant.

Az MI készen áll: *Vigyázz!*

A hím visszacsiripel. *Lassú lény.*

A nőstény felel: *Méreg.*

Megint megérezem azt a parányi nyomásváltozást, és a hím már ismét a levegőben repül, majd látom leszállni a fészek mellé. Mindkét madár engem bámul, kihívóan borzolva tollazatát. Rövid, halk csipogásokat hallatnak.

Méreg.

Vakító méreg.

És most megértem.

Én vagyok a méreg. Mi vagyunk azok.

Az információ a mindenünk. És bár több leckét is megtanított nekünk a múlt, van egy „Pandóra szelencéje”, amit nem tudunk, de nem is akarunk visszazárni: az elmag-zaj.

Ez az a szag, ami mindenhová követ minket. Mindenhol ott van, ahol emberek elektromos berendezéseket működtetnek.

Természetesen azt is tudom – és mindig is tudtam –, hogy a költöző madarak nem képesek használni saját mágneses iránytűjüket a városi elmag-zörejjel szennyezett területeken.

Csak azt nem tudtam eddig, hogy ők is tisztában vannak ezzel. *Vakító méreg.*

Aminek köszönhetően a légykapó talán nem juthat el többé Afrikába.

Elkormányzom magam a Doboz közeléből, a leggyorsabb futással, újra nagy ívben tojva a szabályzatra. A hím fölrepült, és a nyomomba eredt, csapkodva a szárnyával, úgy zavarva, mintha valami nagyra nőtt mókus volnék, szélesre tátott csőrrel, kárálva. Az MI dühítően közönyös hangja készen áll a fordítással: *Menj! Menj el! Menekülj a haragom elől! Semmi keresnivalód itt. Méreg vagy. A csőröm hegyes. A karmaim erősek. Ez az én területem.*

A Megfigyelési Körzet határa felé szaladok. Hallom az ágak reccsenését a talpam alatt. Elérem a 25 méteres biztonságos távolságot.

Egy kezet érzek a vállamon. Az igazi testem vállán.

Hirtelen magam mögött hagyom az erdőt. Egy másodpercre úgy érzem, vak vagyok és süket. A Központ kényszer-kicsatlakoztatott. Nem kárhoztathatom érte őket.

Megfordulok a székemmel. Hideg LED-fények, állott, száraz levegő és a rusnya, négy-

szögletes szoba, ahol minden fekete-fehér. Az erdő után ez az egész szinte fizikai fájdalomként hat rám.

– Sajnálom – mondom a fickónak, aki előttem áll. – Elszaladt velem a ló. De az adatcsomag biztonságban van, az avatárban. Tudom, most át fogja venni a posztomat.

A szememet dörgölöm, lázasnak érzem magam. A fickó azt mondja:

– Csak aggódtunk kicsit. Persze jelentenie kell a helytelen cselekvést, de mivel a küldetést sikerrel teljesítette, szerintem nem lesznek retorziók.

Megkönnyebbülve bólintok.

– Forradalmian jelentős anyagok vannak abban a csomagban, nekem elhiheti – mondom. – Belekukucskáltam.

A fickó elmosolyodik.

– Ezt nagy örömmel hallom.

Azzal kísétél.

Holtfáradtan arra gondolok: ez talán valami új kezdete. Most már ismerjük a madarak nyelvét. Önkéntelenül felvetődik a kérdés, hogy vajon ez a tudás milyen változásokhoz vezethet idővel?

Hadd találjam ki.

Semmilyenhez.

Németh Attila fordítása

JOHANNA SINISALO

Finn író, 1958-ban született. Az egyetem után egy reklámügynökségnél helyezkedett el, ahol vezetői beosztásig vitte. Első elbeszélései 1974-ben jelentek meg, a későbbiek több ízben is díjakat nyertek hazájában. Az igazi kiugrást bemutató regénye jelentette számára *(Ennen päivänlaskua ei voi)*, mely 2000-ben megkapta a Finlandia-díjat, majd angol nyelven is napvilágot látott. Ez utóbbi kiadást Tiptree-díjjal jutalmazták 2004-ben. Keresett forgatókönyvíró, dolgozott az *Iron Sky* című szatirikus SF-filmen. Magyarul két regénye olvasható, *A Nap Magja* és az *Iron Sky – Támad a Hold*.